LAUSUNTO

Tietosuojavaltuutettu Reijo Aarnio

Dnro 1139/031/2016
25.4.2016

EDUSKUNTA

Lakivaliokunta

HE 32/2016 vp laeiksi ulkomaalaislain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamiseksi

Pyydettynä lausuntonani esitän toimialaani kuuluvien ehdotusten osalta kunnioittavasti:

1. Rekisterinpitäjyys

Käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen mukaan myös korkein hallinto-oikeus ja alueelliset hallinto-oikeudet lisättäisiin ulkomaalaisrekisterin *rekisterinpitäjiksi.*

Ulkomaalaisrekisterin **käyttötarkoitus** on määritelty ulkomaalaisrekisteriä koskevan lain (1270/1997) 2 §:ssä. Siinä tarkoitetut henkilötietojen käyttötarkoitukset (täytäntöönpanovallan käyttö) poikkeavat ymmärtääkseni siitä tarkoituksesta, jossa hallinto-oikeudet riippumattomina tuomioistuimina henkilötietoja käsittelevät (oikeusturvan antaminen). Käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä ei toisaalta ole ehdotettu ulkomaalaisrekisterin käyttötarkoitusta muutettavaksi, joten pelkkä rekisterinpitäjyyden laajentaminen ei olisi riittävää.

Näin ollen korkeinta hallinto-oikeutta ja alueellisia hallinto-oikeuksia ei voida määritellä rekisterinpitäjiksi.

Rekisterinpitäjyyttä koskevaa esitystä on ehdotuksessa perusteltu nykyisen menettelyn tehostamis- ja sujuvoittamistarpeella.

Nähdäkseni tietojen **tallettamisen osalta** samaan lopputulokseen päästäisiin, jos käytettäisiin samanlaista lainsäätämistapaa kuin on käytetty esimerkiksi liiketoimintakieltolaissa (1059/85) tai laissa sakon täytäntöönpanosta (672/2002). Viittaamissani laeissa tuomioistuin on velvoitettu *ilmoittamaan* rekisterinpitäjälle rekisteriin merkittävistä seikoista.

Hallituksen esityksessä kuvataan tietojen toimittamisen osalta surullisella tavalla tietoyhteiskuntaamme; "Kun nämä tuomioistuimet eivät ole ulkomaalaisrekisterin rekisterinpitäjiä, ne eivät myöskään voi tallettaa tähän rekisteriin tietoja maahanmuuttoasiassa tekemästään päätöksestä, v*aan tieto niistä toimitetaan täytäntöönpanoviranomaiselle* ***telekopiona tai tieto annetaan puhelimitse.***" Esityksestä ei käy ilmi, perustuuko tässä tarkoitettu tiedon luovutus/kerääminen hallinto-oikeuksien oma-aloitteiseen toimintaan vai vastaanottajan tietopyyntöön. Laissa sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa (13/2003) kerrotaan menettelyistä mm. päätösten tiedonannon osalta.

2. Tietojen luovuttaminen ulkomaalaisrekisteristä ja kysymys teknisen käyttöyhteyden avaamisesta

Esityksessä ehdotetaan ulkomaalaisrekisteristä annetun lain 10 §:n muuttamista siten, että luovutus sidottaisiin vain *välttämättömiin* henkilötietoihin ja että tietoja voisi luovuttaa myös oikeusaputoimistoille.

Tämän osalta minulla ei ole huomautettavaa.

Esityksen sivulla 9 kerrotaan, että *"Korkeimmalla hallinto-oikeudella ja alueellisilla hallinto-oikeuksilla on viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 29 §:n nojalla oikeus saada myös Maahanmuuttovirastolta ulkomaalaisrekisterissä olevat, käsiteltävänään olevassa ulkomaalaista koskevassa asiassa tarvitsemansa salassa pidettävätkin tiedot. Ne eivät kuitenkaan voi saada tarvitsemiaan tietoja tästä rekisteristä teknisen käyttöyhteyden avulla."*

Sanotun julkisuuslain 29.3 §:ssä säädetään teknisen käyttöyhteyden avaamisesta. Se edellyttää salassa pidettävien henkilötietojen osalta suostumusta tai, että salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta teknisellä käyttöyhteydellä nimenomaisesti säädetään.

Nyt tästä hallinto-oikeuden tiedonsaantioikeudesta säädetään hallinto-oikeuslain 21 §:ssä, mutta se lainkohta on kuitenkin käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen mukaan liian väljä. Laki on ollut voimassa vuodesta 1999.

Yleinen henkilötietolainsäädäntö on välineneutraali, eikä se (enää) tunne esimerkiksi teknisen käyttöyhteyden käsitettä. Koska viranomaisten väliseen henkilötietojen luovuttamiseen sovelletaan julkisuuslakia tai edellä kuvatulla tavalla erityislakia, kuten hallinto-oikeuslakia, on ensin mainitusta (julkisuuslaista) johtuen jälkimmäistä (hallinto-oikeuslaki) muutettava esitettävällä tavalla.

Näin ollen minulla ei ole huomautettavaa hallinto-oikeuslain 21 §:n muuttamisesta.